

Sygn. akt I CSK 22/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 27 kwietnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Tadeusz Żyznowski (przewodniczący)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A. S.

przeciwko Miastu [...] W.

i Skarbowi Państwa - Wojewodzie M.

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 kwietnia 2006 r.,

skargi kasacyjnej powódki

od wyroku Sądu Apelacyjnego w W.

z dnia 4 sierpnia 2005 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

A. S. wystąpiła o zasądzenie na jej rzecz od Miasta [...] W. kwoty 1.000.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, tytułem odszkodowania za szkodę powstałą w wyniku wydania z rażącym naruszeniem prawa przez Prezydium Rady Narodowej m. [...] W. decyzji z dnia 4 lutego 1972 r. odmawiającej powódce przyznania prawa własności czasowej do gruntu położonego w W. przy ul. K.[...].

Pozwane Miasto [...] W. wniosło o oddalenie powództwa z uwagi na niewykazanie szkody przez powódkę oraz złożyło wniosek o wezwanie do udziału w sprawie na podstawie art. 194 k.p.c. Skarbu Państwa reprezentowanego przez Wojewodę M. Sąd Okręgowy uwzględnił wniosek pozwanego. Pozwany Skarb Państwa - Wojewoda M. kwestionował wezwanie go do udziału w sprawie w charakterze pozwanego oraz wnosił o oddalenie powództwa podnosząc, że powódka nie udowodniła szkody.

Sąd Okręgowy w W. oddalił powództwo. Sąd ten ustalił, że poprzednicy prawni powódki M. i T. L. M. byli współwłaścicielami nieruchomości położonej przy ulicy K. [...] w W. nr hip. [...]. W dniu 15 lutego 1949 r. M. M. złożyła wniosek o przyznanie prawa własności czasowej rzeczzonej nieruchomości. Prezydium Rady Narodowej m. [...] W. decyzją z dnia 4 lutego 1972 r. odmówiło przyznania prawa własności czasowej małżonkom M. i T. L. M. i stwierdziło przejście wszystkich znajdujących się na tym gruncie budynków na własność Państwa. Objęta tą decyzją nieruchomość w części dotyczącej działki nr [x] została skomunalizowana decyzją Wojewody M. z dnia 5 czerwca 1993 r. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w W. decyzją z dnia 15 listopada 1999 r. stwierdziło na podstawie art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. w zw. z art. 7 ust. 2 i 5 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. [...] Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279 ze zm.) nieważność orzeczenia Prezydium Rady Narodowej m. [...] W. z dnia 4 lutego 1972 r. w części odmawiającej przyznania prawa własności czasowej rzeczzonej nieruchomości. Natomiast w części dotyczącej działki nr [y] będącej własnością Skarbu Państwa przekazano sprawę właściwemu organowi w celu rozpoznania wniosku. W tej sytuacji powódka wystąpiła w trybie postępowania

administracyjnego o przyznanie odszkodowania za szkodę powstałą na skutek wydania nieważnej decyzji. Samorządowe Kolegium Odwoławcze decyzją z dnia 24 lipca 2003 r. odmówiło przyznania odszkodowania na podstawie art. 160 § 1 k.p.a. wskazując, że toczy się postępowanie administracyjne z wniosku o ustanowienie użytkownika wieczystego, a ponadto nie została wykazana szkoda ani organ zobowiązany do jej naprawienia.

Sąd Okręgowy uznał, że powódka nie wykazała szkody. Do dnia zamknięcia rozprawy nie została bowiem wydana ostateczna decyzja rozstrzygająca wniosek poprzedników prawnych powódki złożony w trybie art. 7 dekretu z dnia 26 października 1945 r., a droga do wydania takiego rozstrzygnięcia jest nadal otwarta. Od tego rozstrzygnięcia zależy zaś, czy szkoda w ogóle powstała, a jeżeli tak, to w jakiej wysokości. Sąd Okręgowy podkreślił, że biernie legitymowany w niniejszej sprawie jest Skarb Państwa reprezentowany przez Wojewodę M., zgodnie z art. 36 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie, terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191 ze zm.).

Powódka w apelacji od wyroku Sądu Okręgowego wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w W. w wyroku z dnia 4 sierpnia 2005 r., oddalił apelację. Zdaniem tego Sądu oddalenie powództwa, a następnie apelacji, wynika z niewykazania przez powódkę szkody. Ponieważ szkoda jeszcze nie wystąpiła, a jedynie istnieje możliwość jej wystąpienia w przyszłości, żądanie powódki należy określić jako przedwczesne. Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie ma podstaw do zawieszenia postępowania. Nie stanowi bowiem takiej podstawy przekonanie strony o możliwości powstania szkody w wyniku przyszłego rozstrzygnięcia administracyjnego. W niniejszej sprawie mamy do czynienia nie ze szkodą przyszłą, która jest następstwem już dokonanego czynu zabronionego, ale ze szkodą ewentualną, która może wynikać z hipotetycznych okoliczności przyszłych. W kwestii określenia legitymacji biernej Sąd Apelacyjny odwołał się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2004 r., III CZP 64/04, zgodnie z którą gmina, a nie Skarb Państwa, jest biernie legitymowana w takim procesie, zgodnie z

art. 36 ust. 3 pkt 3 ustawy z 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191 ze zm.).

Powódka w skardze kasacyjnej zarzuciła naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 160 k.p.a. w zw. z art. 361 § 2 k.c., oraz naruszenie przepisów postępowania, mianowicie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c., art. 1 k.p.c. oraz art. 2 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2 w zw. z art. 177 Konstytucji RP w zw. z art. 7 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. [...] W. oraz art. 382 w zw. z art. 385 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 160 k.p.a. w zw. z art. 361 § 2 k.c. zmierza pośrednio do zakwestionowania dokonanych przez Sądy obu instancji ustaleń faktycznych, z których wynika niewykazanie przez powódkę szkody w wysokości 1.000.00 zł. Powódka wiązała wysokość poniesionej szkody z prognozowanym przez nią oddaleniem jej wniosku o ustanowienie użytkowania wieczystego na nieruchomości przy ulicy K. [...] w W. Ponieważ do oddalenia tego wniosku jeszcze nie doszło (nadal trwa postępowanie administracyjne), oba Sądy uznały, że powołania się na doznanie szkody w określonej w pozwie wysokości powódka nie może uzasadniać argumentacją, odnoszącą się do stanu, jaki, jej zdaniem, prawie na pewno powstanie wobec oddalenia wniosku o ustanowienie użytkowania wieczystego na mocy niewydanej jeszcze decyzji administracyjnej. Przeprowadzona w ten sposób kalkulacja kwoty należnego odszkodowania jest oczywiście niemożliwa do zaaprobowania. Ocena tego zarzutu skargi kasacyjnej jako dotyczącego ustalenia faktów pozwalałaby uznać go za sprzeczny z art. 398³ § 3 k.p.c., zgodnie z którym „podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów (...)”.

Skarżąca zarzuca Sądowi Apelacyjnemu niezawieszenie postępowania ze względu na toczące się postępowanie administracyjne (art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c.). W tej kwestii wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 grudnia 1995 r., III CRN 50/95 (Prokuratura i Prawo 1996, nr 4, s. 42), stwierdzając, że „możliwość zawieszenia sądowego postępowania cywilnego, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od uprzedniej decyzji organu administracji państwowej (art. 177 § 1 pkt 3 ew. w zw. z art. 393 § 1 k.p.c.) powinna być odnoszona do takich sytuacji,

w których decyzja administracyjna powinna, jako rozstrzygająca o kwestiach prejudycjalnych, poprzedzać orzeczenie sądu”. Jednak w omawianej sprawie takie zawieszenie nie było konieczne, ponieważ odniesienie się do zasadności żądania pozwu było możliwe także w razie braku rozstrzygnięcia administracyjnego. W uzasadnieniu pozwu wysokość szkody była bowiem obliczona niezależnie od trwającego postępowania administracyjnego. Oznacza to, że wbrew obecnie zgłaszanym zastrzeżeniom sama powódka uważała, iż do dochodzenia odszkodowania w sprawie cywilnej nie jest konieczne zakończenie sprawy administracyjnej, tzn., że nie istnieje taka zależność między tymi postępowaniami, która uzasadniałaby zawieszenie postępowania do czasu rozstrzygnięcia sprawy administracyjnej. Ponadto zarzut naruszenia art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. pojawił się dopiero w skardze kasacyjnej. Skoro jednak jest on uzasadniany tym, że pozwoliłoby to powódce określić, jaką szkodę poniosła, powinien być zgłoszony we wcześniejszych etapach postępowania, ustalenie faktu poniesienia szkody w wysokości określonej w pozwie powinno bowiem zasadniczo nastąpić w postępowaniu przed Sądem I instancji. Tymczasem w apelacji od orzeczenia tego Sądu, w którego uzasadnieniu wyjaśniono przedwcześnieść żądania, podważając zasadność twierdzeń pozwu o wysokości doznanej szkody, powódka formułując zarzut naruszenia przepisów postępowania cywilnego wskazała art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. – czyli zależność rozstrzygnięcia sprawy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego, nie zaś administracyjnego. Podnoszenie obecnie zarzutu naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c., podczas gdy skarżąca nie zgłaszała go w odniesieniu do działań Sądu Okręgowego, nie jest więc zasadne.

Zarzut naruszenia licznych przepisów postępowania w związku z dwoma przepisami Konstytucji RP, z powołaniem się na pominięcie drogi sądowej w sprawach cywilnych i przyjęcie, że w zakresie pojęcia sprawy cywilnej nie mieści się dochodzenie roszczenia z art. 7 dekretu z dnia 26 października 1945 r., jest nietrafny, a poza tym dotyczy braku drogi sądowej w innej grupie postępowań. Odczytany wprost powinien prowadzić do wniosku, że w sprawie o odszkodowanie strona chce przeforsować nową linię orzecznictwa o rozpoznawaniu zupełnie innego rodzaju spraw, mianowicie o ustanowienie użytkownika wieczystego, na

drodze postępowania cywilnego, a nie administracyjnego. Taki zarzut mógłby być zgłaszany, gdyby Sąd odrzucił pismo procesowe, w którym strona na drodze postępowania cywilnego (z pominięciem drogi administracyjnej) domagałaby się na podstawie przepisów dekretu z dnia 26 października 1945 r. ustanowienia użytkowania wieczystego. Tak sformułowany zarzut, którego przedmiotem jest brak drogi sądowej w określonej grupie spraw o ustanowienie użytkowania wieczystego, nie może być zasadnie podnoszony w sprawie odszkodowawczej. Prawdopodobnie (choć zarzuty powinny być ujęte precyzyjnie, nie zaś w sposób wymagający dodatkowej interpretacji Sądu Najwyższego) skarżącej chodziło o to, że w sprawie o odszkodowanie Sąd powinien mieć możliwość własnej („na użytek sprawy cywilnej”) oceny, jak zakończy się postępowanie administracyjne. Jednakże sposób wyrażenia zarzutu prowadzi do odmiennych wniosków niż jego uzasadnienie.

Zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. w zw. z art. 385 k.p.c. jest nietrafny, a ponadto treść powołanych przepisów nie koresponduje z uzasadnieniem zarzutu. Artykuł 382 k.p.c. stanowi, że „sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym“, zaś art. 385 k.p.c. stanowi, iż „sąd drugiej instancji oddala apelację, jeżeli jest ona bezzasadna”. Z treści uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego bezsprzecznie wynika, że wydał on wyrok na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji, stąd uzasadnienie zarzutu jest wręcz niezrozumiałe. Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego wynika zaś w sposób niebudzący wątpliwości, że podziela on ustalenia i oceny prawne Sądu Okręgowego. Na marginesie należy też podkreślić, że sprawa była prowadzona przeciwko dwóm pozwany, zaś oddalenie powództwa przeciwko każdemu z nich następowało z innych przyczyn (w jednym wypadku była to przedwczesność, a w drugim – brak legitymacji). Tymczasem w skardze kasacyjnej nie sprecyzowano, w odniesieniu do którego z konkretnych pozwanych miałyby zachodzić nietrafność ustaleń i ocen dokonanych przez Sądy.

Skarga kasacyjna została niestarannie przygotowana przez pełnomocnika powódki. W szczególności wskazano jako podstawy skargi nieobowiązujące już przepisy dotyczące kasacji (art. 393¹ pkt i 2 k.p.c.), skarga zawiera błędy ortograficzne (oddzielne pisanie „nie” z rzeczownikami odślovnymi), a pełnomocnik

powódki nie dokonał korekty tekstu, wskutek czego skarga zawiera też liczne błędy pisarskie.

Z przedstawionych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

jc

/tp/